

14

‘Onveilige’ beveiliging

Studenten, medewerkers en alumni zijn klaar met de strenge controles bij Wijnhaven, het optreden van universitaire beveiligers en de inzet van politie op de campus. Hun petitie is ruim vijfhonderd keer ondertekend

2

Klimaatpuber De veertienjarige activist Francisco Vera moest Colombia ontvluchten. ‘Kinderen hebben het recht om serieus te worden genomen’

5

De Joodse Raad Drama versus geschiedschrijving

De strijd tegen schimmel Terwijl gemeentes vol inzetten op bestrijding van schimmel in huurwoningen lijken studenten te worden vergeten. ‘We moeten het zelf weghalen met soda’

8

Vice-rector-ophef Opeens is er een extra bestuurder

Banden met Israël: bestuur verwijst naar onderzoek dat niet bestaat

Het college van bestuur wilde onlangs niet zeggen of de Leidse universiteit door *Mare* ontdekte banden met Israëlische universiteiten en instellingen ging opschorten omdat het een onderzoek van universiteitskoepel UNI wilde afwachten. Maar dat onderzoek wordt helemaal niet uitgevoerd, zo blijkt.

DOOR VINCENT BONGERS

Vanwege de oorlog in Gaza vroegen universiteitsraadsleden Joost Augusteijn en Timothy de Zeeuw in februari om de banden met Israëlische universiteiten op te schorten. Tijdens de raadsvergadering zei collegevoorzitter Annetje Ottow: 'Zijn er specifieke universiteiten in Israël die de mensenrechten schenden? Om daarachter te komen moet je dat grondig onderzoeken, daar zijn we in UNI-verband over aan het praten.'

Uit het jaarverslag 2022 bleek dat Leiden een studentenuitwisselingsprogramma heeft met de Hebrew University of Jerusalem en Tel Aviv University. Het college liet toen niet weten dat er meer banden zijn.

Na onderzoek van *Mare* bleek dat Leiden op grote schaal samenwerkt met Israëlische universiteiten, instellingen en bedrijven binnen het EU-subsidieprogramma Horizon Europe. Een van de programma's is het European Global Counter-Terrorism-project, met daarin Israelische private universiteit Reichman én de consultancy arm van deze universiteit: het bedrijf Counter-Terrorism Solutions Ltd.

'Dit bedrijf zet ervaring in het onderdrukken van Palestijnen om in consultancy voor de militaire industrie', aldus Itaï van de Wal, jurist van het European Legal Support Center die mensenrechtenorganisatie The Rights Forum helpt bij een Woo-verzoek naar de banden van Nederlandse universiteiten met Israëlische universiteiten, organisaties en bedrijven.

Universiteitswoordvoerder Mischa van Vlier gaf toen als reactie dat 'zoals eerder is aangegeven er in UNI-verband wordt bekeken of er specifieke Israëlische universiteiten zijn die mensenrechten zouden schenden. Dit vergt zorgvuldig onderzoek en kost tijd'.

Dat gold toen ook van het wederhoor zelf: omdat 'aardig wat mensen juist druk in de weer zijn geweest om op zéér korte termijn een aantal complexe vragen te beantwoorden' duurde het twee dagen voor de universiteit reageerde.

Volgens UNI-voorzitter Ruben Puylaert is er echter 'geen sprake van zo'n onderzoek in UNI-verband'.

Waarom verwijst Leiden naar een onderzoek dat niet bestaat?

Van Vlier laat weten dat er in zijn eerdere reactie sprake is van een 'misverstand'. 'Ik heb het verkeerde woord gebruikt. "Bekeken" had "besproken" moeten zijn, laat ik het daar maar bij houden.' Volgens hem is de kwestie onlangs in UNI-verband 'ter tafel gekomen, maar dit betekent dus niet dat er op dat niveau een beslissing wordt genomen'.

Er is volgens hem over 'mogelijke kaders van een onderzoek' gesproken. 'Net als andere universiteiten onderzoekt Leiden welke kaders gecreëerd kunnen worden om te bepalen of partner-instellingen zich aan internationale wetgeving omtrent mensenrechten houden.' Wat die kaders zouden kunnen zijn, weet Van Vlier niet. 'Het is in ieder geval zo dat als er een onderzoek komt, de universiteit dat zelf doet.'

Of Leiden de banden met Israëlische instellingen ook daadwerkelijk gaat onderzoeken, kon Van Vlier niet zeggen.

Studenten en medewerkers zijn de strenge beveiliging van het Wijnhavengebouw zonder enige uitleg helemaal zat. In een petitie eisen ze een einde aan de toegangscontroles bij de ingang. 'Ik heb het gevoel dat ik er elk moment kan worden uitgepikt.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO TACO VAN DER EB

Studenten eisen einde toegangscontroles

'W' e worden door de universiteit gezien als een dreiging', zegt Leiden University College-student Carla Barranco. Ze is activist van End Fossil Occupy en een van de sprekers op de 'community conversation' over het beveiligingsbeleid van de universiteit die maandagavond wordt gehouden in een collegezaal van het Wijnhavengebouw in Den Haag. 'Toen we afgelopen november twee lokalen in het Lipsiusgebouw in Leiden bezetten, en vervolgens door beveiligers en politie naar buiten werden gesleept, noemde een aantal beveiligers ons "terroristen".' 'En fascisten', roept een student vanuit de propvolle zaal. Er zitten mensen op de trappen en er worden extra stoelen aangevoerd. Voorstanders van het universitaire veiligheidsbeleid lijken er niet te zijn. Barranco gaat verder: 'Studenten die aan deze universiteit zaken willen veranderen, worden kennelijk als terrorist gezien. Als End Fossil Occupy een bijeenkomst organiseert in een universiteitsgebouw worden onze IUV-cards gecheckt en soms gefotografeerd, en onze tassen gecontroleerd.' De afdeling veiligheidszaken van de universiteit houdt ons steeds in de gaten, vertelt ze. 'We hadden zelfs een mol in onze chatgroep. Steeds wist de universiteit wat we gingen doen. We worden er paranoïde van. Deze beveiliging

beschermt ons niet, maar zorgt ervoor dat we in angst leven.' 'Daar komt nog bij dat de beveiliging niet al te goed is in het inschatten van situaties', zegt Ghali Bahbouhi van actiegroep Students for Palestine en een student aan het IUC. Een paneldiscussie over Palestina werd door de universiteit verboden omdat de moderator niet neutraal zou zijn. 'Toen we op 9 november in Wijnhaven aandacht vroegen voor de betrokkenheid van de universiteit bij de genocide in Gaza, liep dat uit op een aflevering van *Tom and Jerry*. We werden tot in een kledingzaak achtervolgd door de beveiliging.' Om er cynisch aan toe te voegen: 'De aanpak van de universiteit genereert in ieder geval veel aandacht voor onze zaak.' Bahbouhi vindt dat Students for Palestine maar ook End Fossil weinig ruimte krijgen. 'Alles wat de status quo bedreigt is plots politiek en gevoelig. De banden met fossiel: gevoelig. Palestijnen: gevoelig. En, er te bruin of zwart uit zien: ook gevoelig.' Vanuit de zaal beamen meerdere toehoorders dat de universitaire beveiliging zich schuldig maakt aan etnisch profileren. Barranco: 'Volgens rector Hester Bijl is de universiteit geen plek voor politiek, maar voor discussie over de oorlog in Oekraïne is alle ruimte. Is dat geen politiek? Of is onze politiek niet mainstream genoeg? Wie bepaalt dat? De studenten niet in ieder geval.' Het Wijnhavengebouw was van 13 tot en met 15

oktober vorig jaar gesloten vanwege een dreiging. Wat de aard van die dreiging was, is nooit bekendgemaakt. Bij het Wijnhavengebouw zijn er echter constant toegangscontroles waarbij alle bezoekers hun IUV-card moeten tonen. Bij andere universitaire gebouwen, behalve de rechtenfaculteit, zijn nauwelijks controles. 'De strenge beveiliging in Wijnhaven is er nu al een tijd', vertelt universitair docent internationale betrekkingen Hilde van Meegdenburg. 'En er is geen einde in zicht, dat is normalisatie van beveiliging. Sterker nog: de beveiliging wordt alleen maar opgevoerd.' De universiteit werkt volgens haar aan een nieuw systeem voor het aanmelden van gasten. 'Die moeten geregistreerd worden voor ze hier zijn. Ze krijgen dan een QR-code die wordt gescand bij binnenkomst. Wat doet de universiteit met al die opgeslagen gegevens? Vindt er onderzoek naar de achtergrond van de gasten plaats?' Van Meegdenburg doet onder meer onderzoek naar de zogeheten securitisatie-theorie: als een staat of instelling inschat dat er een dreiging is, worden er heel snel beveiligingsmaatregelen genomen. Dat is lang niet altijd een open en democratisch proces. 'De beveiliging van Campus Den Haag is daar een voorbeeld van. De securitisatie vond plaats achter gesloten deuren: studenten en medewerkers worden wel met de maatregelen geconfronteerd, maar een uitleg is nooit gegeven, met als gevolg veel speculatie

'We hebben een mol in onze chatgroep'

en een groeiend gevoel van onveiligheid bij studenten en medewerkers. Wie of wat wordt hier beveiligd, en tegen welke dreiging? We weten het niet.... Ben ik de dreiging? Dat gevoel leeft ook in de zaal. 'Ik wil zonder gedoe het gebouw in kunnen lopen', zegt een toehoorder. 'Ik heb het gevoel dat ik op een vliegveld ben: dat ik er uitgepikt kan worden om van onder tot boven te worden onderzocht. Ik heb die ervaring helaas gehad en wil die sfeer hier niet.' Een groep studenten, medewerkers en alumni die de beveiliging helemaal zat zijn hebben een petitie opgesteld waarin het college wordt opgeroepen te stoppen met de controles en de universiteitsgebouwen zo open mogelijk te houden. Ook willen ze weten waarom de maatregelen zijn ingevoerd. Het college kan alleen het vertrouwen van studenten en medewerkers terugwinnen als er veel meer transparantie komt over de besluitvorming, vinden ze. De petitie is inmiddels al 523 keer ondertekend.

Actie kan resultaat hebben, aldus Francesco Ragazzi, universitair hoofddocent internationale betrekkingen. 'Door uitstekende berichtgeving in *Mare* kwamen we erachter dat het college 371 slimme camera's had opgehangen die onze privacy schonden en daar de universitaire gemeenschap niet over had geïnformeerd en geconsulteerd.' De actiegroep Unsee Us, waarin Ragazzi actief is, kreeg het vervolgens door landelijke media-aandacht en druk van de universiteitsraad voor elkaar dat het college de camera's moest verwijderen. Hij benadrukt dat er niet alleen protesten waren, maar dat er ook, 'heel belangrijk', constant overleg was met bestuurders, beveiliging en bouwmanagers van de universiteit. 'De alliantie van medewerkers, studenten, een aantal decanen en de universiteitsraad maakte de campagne tot een succes. Mocht dat toen niet geslaagd zijn, dan hadden we via burgerlijke ongehoorzaamheid verder actie gevoerd.' 'Mischien hoeft het geen georganiseerde actie tegen de controles te zijn, mocht de petitie niets opleveren', zegt iemand in de zaal. 'En moeten we gewoon besluiten onze IUV-cards maar allemaal niet meer te laten zien bij de ingang.' Aan het einde van de bijeenkomst wordt er gevraagd om een bondschap achter te laten op het whiteboard in de zaal. Met een groene stift schrijft een student: 'No cops on campus.'

Hoe PhD's als aangeschoten wild op de financiële martelbank belanden

Er is geld tekort en we doen te veel voor te weinig of zelfs voor niets. Daar moet verandering in komen, dacht men op Rapenburg 70, alwaar de gangen immer leger zijn van de thuiswerkenden, ons aller voorland, want werkplekken kosten geld. Het liefste, zo stel ik me voor, dacht men daar in de krochten van de oude UB, laten we de studenten betalen voor wat ze krijgen (en dat is natuurlijk eigenlijk helemaal geen onredelijk idee). Zeker een derde van de opleiding van een gemiddelde student bestaat immers uit door de docent gratis verstrekte begeleiding, toetsing, correctie, onderwijs en zo, dus als we dat nu kunnen omzetten in geld ('en de docenten wél consequent die extra uren onbezoldigd laten doorwerken', moet iemand er slim ingebracht hebben, want anders had de universiteit er nog niets aan), dan kunnen we een deel van onze geldzorgen ledigen, externe sprekers op overbodige bijeenkomsten vijfduizend euro per uur blijven betalen en nieuwe gebouwen met snazzy coffee corners en watertappunten blijven bouwen.

'Héél ingenieus en cynisch laat de universiteit zich betalen voor werk waar zij zelf niet voor betaalt'

Maar toen liet de werkelijkheid zich gelden: als studenten ineens écht zouden moeten betalen wat ze de universitaire gemeenschap (en niet de universiteit want universiteit en de universitaire gemeenschap zijn steeds minder inwisselbaar met elkaar helaas) kosten, dan gaan ze protesteren en komen ze in opstand. Omgaan met mondige studenten is nu eenmaal geen forte van het huidige bestuur (voor je het weet gaan ze – o gruwel – leuzen scanderen, leuzen schreeuwen), dus dat moest koste wat het kost voorkomen worden. Ik stel me verder voor dat tijdens de vergadering waarin dit netelige probleem werd besproken er uiteindelijk tegen de klok van vijf van achterin de zaal de stem van de jongste bediende bedeesd klonk: 'Maar wat nu als we onze andere "studenten" extra belasten?' Een mirakelse interventie die getuige het net afgekondigde beleid om PhD-studenten voortaan tussen de 400 en 2800 euro per jaar te laten betalen voor het voorrecht in Leiden te promoveren, met donderend gejuich ontvangen moet zijn.

Op zich logisch natuurlijk, want het begeleiden van promovendi kost tijd en tijd is geld. Of is ook hier sprake van hetzelfde soort wisseltruc als bij het roemloos gesneefde verzilveren van het onbetaalde overwerk van docenten? Want voor zover ik weet valt de tijd die ik besteed aan het begeleiden van promovendi nóch onder onderzoek nóch onder onderwijs en wordt het daarom niet verdisconteerd in mijn jaarlijkse taakstelling. Ik moet zelf maar zien wanneer (en als we verhuisd zijn naar het nieuwe gebouw ook: waar) ik begeleid, maar het is de facto grotendeels onbezoldigd: 65 procent onderwijs, 5 procent bestuur, 30 procent onderzoek is de verdeelsleutel voor onze taken en die lopen zonder PhD-begeleiding al over. Andere faculteiten lossen het wellicht anders op, maar in mijn geval is deze nieuwe belasting van promovendi (en dan ook nog specifiek buitenpromovendi, want die kunnen zich helemaal niet verweren) wel héél ingenieus en cynisch in elkaar gedraaid, waarbij de universiteit zich nu laat betalen voor werk waar zij zelf niet voor betaalt.

Hoe noem je dat? Hoe je dat ook noemt, het past feilloos in het huidige tijdsgewricht, waarin de verhouding (in alle betekenissen van het woord) tussen degenen die de primaire taken vervullen en degenen die dat niet doen maar wél beslissen over hoe, wanneer, waar en voor hoeveel deze taken verricht worden helemaal zoek is. Kijk maar wat er nu in Delft gebeurt. Promovendi- en postdocpartij Phoc noemt het 'taxation without representation'. Dat zoveel externe promovendi hun stemmen niet kunnen laten horen in de universitaire democratie (of wat daar voor doorgaat) is deze partij begrijpelijk al langer een doorn in het oog. Maar om juist deze groep collega's (want dat zijn het, ook al hebben ze die formele status niet) ook nog eens aan te merken als belastbaar aangeschoten wild, heeft Phoc (en andere partijen zoals LAG) in woede doen ontketenen. Als er hier iemand belasting mag heffen dan zijn het de begeleiders en andere collega's die promoveren mogelijk maken. En ik spreek hier voor mijzelf natuurlijk, maar ik gooi liever wat balen thee in de haven dan juist op dit moment deze kwetsbare groep op de financiële martelbank te leggen.

Remco Breuker is hoogleraar Koreastudies

Conflict over nieuwe vice-rector (die zich wel al heeft voorgesteld)

Terwijl het college van bestuur en de universiteitsraad steggelen over de aanstelling van een nieuwe bestuursfunctie, de zogenoemde vice-rector organisatieontwikkeling, heeft de beoogde kandidaat, FGGA-decaan Erwin Muller, zich al bekendgemaakt in een YouTube-video. 'Het democratisch gehalte van de universiteit komt onder druk te staan.'

DOOR MARK REID

Het conflict over de nieuwe vice-rector, die 1 mei al aan de slag zou gaan, blijkt uit een briefwisseling tussen het college en de UR die de raad deze week openbaar maakte. In maart verscheen een interne vacature op de universitaire website voor een 'vice-rector organisatieontwikkeling' die zich ging toeleggen op 'de doorontwikkeling van het bestuursmodel en het versterken van de integrale beleidsvorming vanuit het bestuursbureau'. Daarnaast 'voedt de vice-rector op proactieve wijze de bestuursagenda met strategische thema's en prioriteitsstelling'. De universiteitsraad vond die functieomschrijving dermate onduidelijk, dat de partijen in gesprek gingen met het college van bestuur. Uit de documenten die de raad dinsdag deelde, blijkt dat dat

Met het oog op bezuinigingen heeft de raad problemen met een extra bestuurder die in vier jaar €600.000 kost

gesprek en de daaropvolgende briefwisseling niet tot overeenstemming hebben geleid. De raad beklaagt zich over de onduidelijkheid van het takenpakket: welke portefeuilles neemt de vice-rector over van het college? Daarop antwoordt het bestuur dat de vice-rector 'in gesprek zal gaan met de academische gemeenschap om knelpunten te inventariseren in onze *governance* en samen met alle *stakeholders*, te adviseren welke mogelijke scenario's er denkbaar zijn om tot een meer wendbare organisatie te komen'. Die uitleg is de UR te vaag. 'Wat gaat deze persoon precies doen? Wat voor invloed heeft deze nieuwe positie op de organisatie? Gaat deze persoon onafhankelijk adviseren?' Zeker met het oog op bezuinigingen hebben de raadsleden problemen met een bestuurder die over een periode van vier jaar €600.000 gaat kosten, en een aanstelling heeft van 0,7fte. Daarom eisen ze dat het college een duidelijke lijst met taken en bevoegdheden opstelt en uitlegt waarom die niet binnen de huidige organisatie zijn in te passen. Anders zullen ze niet instemmen. Daarnaast zet de raad vraagtekens bij de sollicitatieprocedure. Toen de vacature in maart online verscheen, had het college namelijk al een kandidaat op het oog. Dat draagt volgens de raad niet bij

aan een transparante bestuurscultuur: 'Ook als het college van bestuur een geschikte kandidaat voor ogen heeft, is het belangrijk om een open procedure te volgen.' De raad wil de 'schijn van vriendjespolitiek' vermijden. Volgens het college is aan de transparantie voldaan door in de interne vacature te wijzen op de gerede kandidaat. Uit een video die sinds dinsdagavond *unlisted* op YouTube is gezet, blijkt inmiddels dat FGGA-decaan Erwin Muller die kandidaat is. 'Beste collega's en studenten', zegt hij in de boodschap. 'Per 1 mei ben ik benoemd tot vice-rector organisatieontwikkeling. De komende jaren ga ik het college van bestuur bijstaan in de verdere professionalisering en verbetering van de organisatie.' Op woensdagmiddag deelt de universiteit de benoeming ook op de website. Raadsleden reageren verbolgen op het feit dat het college een afwijzing van de raad om zitting te nemen in de benoemingscommissie zag als een formeel positief advies over de functie. 'Het college is in de haast om over te gaan tot benoeming van de gerede kandidaat tot vicerector vergeten om de universiteitsraad om advies te vragen.' De raad is verder van mening dat hij niet alleen advies, maar ook instemmingsrecht heeft omdat het bestuursreglement gewijzigd zou moeten worden. Dat betwist het bestuur: omdat de nieuwe vi-

ce-rector geen deel uitmaakt van het college zou die aanpassing niet nodig zijn. Toch zet de titel vice-rector kwaad bloed bij de raad: 'Inhoudelijk had het een beleidsadviseur kunnen zijn, maar nu is het een functionaris die de facto een bestuurdersrol gaat vervullen en daar een bijpassend salaris voor ontvangt. Het had ook een commissievoorzitter kunnen zijn die het project gaat trekken.' Het col-

lege antwoordt voor deze titel te hebben gekozen vanwege 'de rol richting het college'. Ook de argumentatie van het college dat incidenten en crises tijd vragen van bestuurders en dat daarom de vice-rector noodzakelijk is, valt slecht. Volgens de raad creëert het college het beeld 'van een universiteit die constant door crises overvallen wordt'. De plotselinge noodzaak voor de nieuwe bestuursfunctie leidt tot 'de zorg dat daarmee het democratisch gehalte van de Universiteit Leiden onder druk komt te staan'. Het is van belang 'om eerst te identificeren wat het college weghoudt van de kerntaken'. De raad adviseert het college om een pas op de plaats te maken en zich af te vragen: Kunnen de werkzaamheden binnen de bestaande organisatie worden belegd? Om de zaak verder te behandelen is op 22 april een speciale raadsvergadering ingelast.

Vergeet ons niet

Vanwege doodsb bedreigingen moest de veertienjarige Colombiaanse klimaatactivist Francisco Vera zijn land ontvluchten. Op een Leids congres over kinderrechten is hij de grote ster van wie iedereen wat wil. 'Ik hou ook gewoon van Minecraft spelen.'

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO ANP/JOEL SAGET

De blauwe telefoon van Francisco Vera (14) gaat af. Even werpt de Colombiaanse klimaatactivist een korte blik op het scherm en onderbreekt zijn verhaal over de rol van de natuur in zijn leven. 'Sorry, het is mijn moeder. Ze wil vast weten waar ik precies ben. Zij is mijn *maximum authority*: als ze belt, neem ik op.' 'Si señora', zegt hij tegen zijn moeder die met hem mee is gereisd naar Leiden. 'Bueno... bueno... ciao.' Vera zit in de rustige Faculty Club in het Academiegebouw. In de rest van het gebouw wordt het kinderrechtencongres *10 years of OPIC - Pathways of Access to Justice for Children* gehouden. Thema: hoe kunnen kinderen beter toegang tot het recht krijgen? Vera – klein van stuk, vrolijk gezicht met zwarte bril – is het absolute middelpunt van de bijeenkomst. Hij wordt steeds aangeklampt, wisselt visitekaartjes uit met een medewerker van de Mexicaanse Hoge Raad, geeft een boks aan een jurist uit Londen en babbelt met een Braziliaanse jeugdarts. Hij geeft leiding aan een van de bijeenkomsten op het congres in de Telderszaal, waar hij moet lachen om een rollenspel tussen twee hoogleraren: professor Ann Skelton speelt een advocaat en zegt moeilijk door te kunnen dringen tot een dertienjarige puber (gespeeld door collega-hoogleraar Ton Liefwaard) die ze juridisch moet bijstaan: 'Hij wil niet met me praten en kijkt alleen maar TikTok-filmpjes.' Vervolgens vertelt Vera aan de volle zaal dat Socrates kinderen vast goede filosofen vond, want in een Socratische gesprek gaat het immers vooral om vragen stellen. 'En

kinderen stellen de héle dag door vragen, want ze willen weten hoe de wereld werkt.' Tijdens zijn toespraak gebruikt hij dezelfde gebaartjes als ervaren politici. Fel hamert hij erop dat er veel meer speelt dan alleen de klimaatproblematiek. 'In bijvoorbeeld Gaza zijn kinderen alleen maar bezig met overleven. Wanneer komt de volgende bom? Vaak hebben ze geen ouders meer. Hoe kan het recht hen helpen?' Vera groeide op in de plaats Villeta. 'Een stadje midden in Colombia, omgeven door bossen en bergen', vertelt hij later. 'Colombia heeft de op een na grootste biodiversiteit ter wereld. Ik was altijd omgeven door natuur, die steeds meer wordt bedreigd. De ranches van boeren slokken steeds meer grond op ten koste van bomen, planten en dieren.' In 2019 ontvlamde zijn activisme. 'Ik was toen negen en er waren enorme bosbranden in het Amazonegebied, ook in mijn land.' Tegelijkertijd stond een groot deel van Australië in brand; de zogeheten zwarte zomer. 'Ik realiseerde me dat alles op deze planeet met elkaar verbonden is. De klimaatcrisis kent geen grenzen, en mogelijke oplossingen ook niet. Ondertussen deed ik niets om de problemen aan te pakken. Dat moest veranderen.' Hij besloot te handelen. 'Mijn klasgenoten en ik begonnen klein. We gingen rommel op de straten in Villeta opruimen, vervolgens gingen we staken voor het stadhuis. Als je de krachten bundelt, kun je als burgers veel, ook tegen allerlei machtige instituties en politici. Het bleef niet bij lokale actie. De wereldwijde beweging Guardianes por la Vida volgde. 'We hebben een verklaring voor jonge kinderen en tieners opgesteld met de titel

'Kinderen hebben het recht om serieus te worden genomen'

Ecohope.' In dat manifest staat onder andere dat er meer onderwijs op het gebied van klimaat moet komen en meer beleid voor duurzame projecten. Maar de belangrijkste oproep: geef kinderen meer invloed op besluitvorming. Vera publiceerde ook een kinderboek over klimaatverandering. 'Kinderen worden vergeten als er beslissingen worden genomen. Ze hebben geen stem, worden niet serieus genomen, terwijl zij juist het hardst worden getroffen door de klimaatcrisis. Er is geld waarmee de schade van klimaatverandering wordt bestreden. Slechts 2,5 procent van die fondsen komt bij kinderen terecht. We hebben het recht om serieus te worden genomen.' En dat hoeft wat hem betreft niet lang te duren. 'Heel lang lag in onze patriarchale maatschappij vast wat vrouwen wel en niet zouden mogen doen. Maar samenlevingen veranderen, en gelukkig vallen die vaste rollen steeds meer weg. We zijn er niet aan gewend dat kinderen meedoen, hun mening geven en commentaar leveren, maar ook dat kan snel veranderen.'

In Colombia was niet iedereen blij met Vera's activisme. 'We kregen veel reacties op social media. Sommige waren *nasty*. Er zaten ook doodsb bedreigingen bij. Colombia is mooi, maar ook erg gevaarlijk. Zeker voor activisten. Het is een land waar geweld nog vaak als oplossing wordt gezien. In die context moet je die bedreigingen zien. Maar het was vooral zorgelijk dat de overheid er niets tegen deed.' Met zijn moeder vertrok hij naar Spanje. 'Ik woon nu in Barcelona en ben daar met open armen ontvangen. Natuurlijk wil ik weer terug. Colombia is mijn land, maar sinds ik ben gevlucht, is het geweld er geëscaleerd, dus het kan nu niet.'

Vera vindt het niet abnormaal dat hij nu vaak aan het lobbyen is en veel tijd besteedt aan het handen schudden van hoogwaardigheidsbekleders. 'Wat is een normaal leven voor een kind? Ik hou er in ieder geval niet van eh... in het Spaans is het woord *encasillar*. Sorry, ik ben nog steeds bezig met beter Engels te leren.' Hij pakt snel de blauwe telefoon en opent een vertalingsapp. 'Aha, *pigeonhole*! Ik vind het niet fijn als mensen in hokjes worden gestopt. Dat geldt ook voor mij. Wat ik hier doe, of bij de klimaatconferenties van VN, is maar een deel van wie ik ben. Ik vind het heel leuk om te voetballen en te basketballen. Het is heerlijk om thuis in de Middellandse Zee te duiken en net als veel kinderen ben ik gek op computerspelletjes. Mijn favorieten zijn Among Us, maar vooral ook Minecraft. Het scherp  de geest: hoe kun je bepaalde hulpbronnen gebruiken om op het scherm een zo duurzaam mogelijke wereld bouwen? 'Overigens ga ik natuurlijk ook gewoon naar school en ik denk dat ik later politicologie wil gaan studeren. Ik kan veel coördineren met de docenten en ik besteed er aandacht aan om het goed te regelen.' Hij laat op zijn telefoon zijn meest recente rapport zien. 'Zie je de vakken? "Excellent", staat er meestal achter. School gaat dus best goed. Ik mis soms wel lessen omdat ik er niet ben, maar het lukt me om alles in balans te houden.' Na een laatste boks en het overhandigen van een visitekaartje vertrekt hij weer naar het drukke congres.

Op (beschimmelde) kamers

Verschillende gemeentes, ook Leiden, kondigden een grondige aanpak aan van beschimmelde huurwoningen. Maar hoe zit dat met studentenhuizen? ‘Toen ik hier introk was het overal zwart.’

DOOR ELENA VAN DER KLOK
FOTO'S TACO VAN DER EB

We moesten het zelf schoonmaken met soda

‘Het is heel dom’, zegt Inge Haak (links op de foto). De bachelorstudent international studies woont in een huis aan de Nieuwe Rijn waar al jarenlang een schimmelprobleem heerst. Ze houdt een gele zak vast. ‘Dit zou vocht moeten opnemen en de groei van schimmel in ons huis moeten voorkomen’, vertelt ze lachend. ‘Van duwo kregen we een tas met allemaal verschillende spullen, en daar zat dit “voederzakje” in’, aldus huisgenoot en masterstudent literary studies Anna Baak. ‘Voel maar’, zegt ze sarcastisch terwijl ze het zakje omhoog houdt. ‘Hij is nu heel zwaar!’ ‘Ik denk dat je studiepunten kunt verdienen met de tijd die je kwijt bent aan het telkens benaderen van duwo voor problemen, en resultaat proberen te zien’, zegt Baak. Ze woont nu al tweeënhalf jaar lang tussen de schimmel. ‘Toen ik hier introk was het overal

zwart. Er zat schimmel op de muren en ramen, in het keukenkozijn, en in de badkamer. Ook kregen we erg last van condens op alle ramen. ‘Toen ik een reparatieverzoek indiende kwam de beheerder langs. Hij zei dat ik het zelf moest schoonmaken met soda. En dat doe je dan, en dan komt het na een week natuurlijk weer terug. Het is niet alsof de oorzaak van het probleem wordt aangepakt.’ Haak: ‘Ze lijken het niet serieus te nemen.’ Baak: ‘Een technisch beheerder zei: “Ja, dit is inderdaad schimmel. Maar het kan ook zijn dat je heel veel vocht uitstoot in je slaap. Daardoor kunnen de muren gaan beschimmelen.” Toen moest ik heel hard lachen.’ Ze bleef duwo vragen om hulp. ‘Na echt heel veel bellen, appen en mailen kwamen ze langs om over de schimmel heen te verven. Maar ja, je ziet het, het komt gewoon weer terug.’

Haak woont pas drie maanden in het huis. ‘Ik had wel meegekregen dat er bepaalde dingen waren die nog moesten worden geregeld.’ Dat de schimmel telkens terugkomt, wekt veel frustratie op. Baak: ‘Ik heb drie kledingstukken gehad die beschimmelden. Het pak van mijn vriend hing hier bijvoorbeeld voor een paar maanden en die was helemaal beschimmeld. En het is echt niet alsof ik nooit mijn kamer lucht of kleren ergens wegmoffel.’ De studenten vragen zich af waar de prioriteiten van de studentenhuisvester liggen. ‘Laatst is duwo langsgelopen omdat ze willen investeren in de sociale cohesie van ons huis. Ze willen van onze fietsenkelder een gemeenschappelijke ruimte maken. Op zich een nobel streven, maar ik denk dan: dat is niet het grootste probleem.’

Iedereen heeft er hier last van

‘Er wonen hier zo’n 1200 mensen en die hebben allemaal een beetje schimmel in de kamer’, vermoedt Pascal Cuelenaere, bachelorstudent sterrenkunde. Hij woont op de Klikspaanweg en heeft een muur vol schimmel in zijn kamer. ‘Ik denk dat heel De Klik er last van heeft. Ik hoorde van een aannemer dat het bij een pand verderop nog veel erger is.’ Toen hij er afgelopen zomer kwam wonen, zag hij dat er schimmel op het behang groeide. ‘Ik heb een verzoek bij duwo ingediend. Anderhalve maand later kreeg ik een random belletje van een schilder. Toen hij langskwam, zei hij meteen: “Hier kan een schilder helemaal niks mee.” Hij rook het ook meteen. Ik ruik het niet eens meer. Om te laten zien hoe erg het eigenlijk

was, heeft hij het behang er afgehaald. ‘Daarna heb ik de huisbaas gebeld, die iemand wist te vinden die het zou oplossen. Maar ik heb nu al drie keer gebeld, en telkens zegt hij dat degene die erover gaat al weken niet op kantoor is.’ Voor nu neemt Cuelenaere daarom het heft in eigen hand. ‘Ik heb het met chloor proberen weg te halen, maar dat was geen oplossing natuurlijk. Ook laat ik nu elke dag mijn raam openstaan. Toch hangt er nog steeds een muffige geur. Ik weet dat het slecht is om sporen van schimmel in te ademen. Ik vind het een naar idee om daar zo’n lange tijd in te moeten slapen, en überhaupt te wonen.’ Hij is ook bezorgd over het feit dat er eventu-

eel waterstofperoxide wordt gebruikt bij de bestrijding. ‘Omdat de schimmel zo veel tijd heeft gehad om zich uit te breiden zou deze bijtende stof over mijn hele muur moeten worden gespoten. Dit vind ik erg. Het is namelijk slecht om deze stof in te ademen. Bovendien kan het in je meubels trekken waardoor je het dus sowieso voor een langere tijd inademt.’ ‘Iedere winter hebben wij allemaal schimmel in onze kamers’, zegt huisgenoot Helena. ‘Als duwo langskomt met een schimmelreiniger kun je na twee maanden opnieuw bellen. We hebben ook problemen met de ramen, omdat er gaatjes in de kozijnen zitten. Toen we daarover belden, hoorden we: “Je moet even zelf uit je raam hangen om dat op te lossen.” Op de vierde verdieping vind ik dat niet echt fijn.’

De longarts: geen bewijs, maar wel oppassen

Longarts Jeroen Tibboel is gespecialiseerd in infectieziekten en tuberculose en weet alles over de gezondheidseffecten van schimmels. Volgens hem zijn ze niet allemaal schadelijk. ‘Er zijn anderhalf tot vijf miljoen verschillende soorten schimmels waarvan een deel niet eens is geclassificeerd. Sommige zijn schadelijker dan andere: voor de gisting van wijn en bier worden immers ook schimmels gebruikt.’ ‘De zwarte schimmel die vaak in het huis voorkomt is de *Aspergillus niger*. Daarbij zit het gevaar vooral in de hoeveelheid blootstelling. Als je muren zo vol zitten dat zelfs je behang loslaat, is dat natuurlijk geen goed teken. Dit kan leiden tot chronische ontstekingsreacties zoals hypersensitiviteitspneumonitis. Dat is een zeldzame ziekte waarbij er een allergische reactie ontstaat in de longen. Deze reactie zorgt vervolgens voor een chronische ontsteking in de longblaasjes.’ Maar hoe zeldzaam de ziekte ook is, iedereen kan het krijgen. ‘Patiënten hebben een bepaalde gevoeligheid in hun longen waarvan we niet precies weten hoe die ontstaat. Maar we zien dat mensen na langdurige blootstelling aan hoge doseringen van schimmels last kunnen krijgen. Die ziekte kan zich dan acuut

of chronisch presenteren.’ Wie gevoelige longen heeft, moet dus opletten, zegt de arts. ‘Mensen met astma zijn een voorbeeld hiervan. De vraag hierbij is hoeveel patiënten die astma hebben dat ook van zichzelf weten. Als je in dit soort huizen gaat wonen en op eens klachten krijgt, kan je astma zo aan het licht komen.’ Toch wil de arts benadrukken dat er geen studies zijn geweest die gekeken hebben naar de effecten van schimmels bij gezonde vrijwilligers. ‘We hebben onderzoek dat laat zien dat mensen met schimmels in hun omgeving specifieke afweerstoffen maken. Dus het is wel duidelijk dat je lichaam reageert als er contact is met schimmels. Of die reactie daadwerkelijk tot ziekte leidt, is niet wetenschappelijk bewezen.’ Zelf schimmel proberen te verwijderen is niet ongevaarlijk, aldus Tibboel. ‘Als het gaat om enorme hoeveelheden schimmels, huur dan iemand in om het te verwijderen. En pas op met schoonmaakmiddelen en lees de gebruiksaanwijzingen op de verpakking: als je bijvoorbeeld chloor mengt met ammoniak krijg je chloorgas. En dan krijg je weer heel andere problemen op het longgebied, en voor je het weet beland je op de spoedeisende hulp met ademhalingsproblemen.’

Reactie DUWO: ‘Komen we niet, dan nogmaals bellen’

Dat studenten nog steeds tussen de schimmel wonen ‘verbaast’ Laurens Cramer, vestigingsdirecteur van duwo Leiden. ‘Als er een melding komt, dan komt er echt iemand naar je toe. Zo niet, dan zou ik zeggen, doe nog zo’n melding. Er is waarschijnlijk iets misgegaan.’ Studenten moeten wel echt een afspraak maken, benadrukt hij. ‘Wij kunnen niet zomaar een huis in, hè? De student moet thuis zijn en de deur opendoen.’ Over klachten van studenten dat schimmel slechts wordt overgeschilderd, reageert hij: ‘Het is niet zomaar oververven. Wij gebruiken schimmelwerende verf. Er is ook eerst een voorbehandeling.’ Volgens hem wordt ‘99 van de 100 keer de schimmel verwijderd’. Over bovenstaande klachten geeft hij toe: ‘Je kan natuurlijk niet alles gaan schilderen met schimmelwerende verf. Dus het is belangrijk dat we echt de oorzaak ook bestrijden. Het is heel belangrijk dat vocht zich niet blijft ophopen in een woning. Maar ja, als je in een huis woont met heel veel mensen en je doucht allemaal, en dat vocht blijft hangen, en er wordt ook nog eens onvoldoende geventileerd, dan is het een beetje vechten tegen de klippen op. ‘Verdere voorlichting zou daarom wel heel fijn zijn. Dat is de taak van studentbeheerders.

Ik ben daar zelf natuurlijk niet bij, maar hoop dat het voldoende gebeurt.’ Maar als het zo’n groot probleem is, waarom controleert duwo niet achteraf of de bestrijding effectief was? ‘Om nog een check te doen, daar is het niet op ingericht. We gaan ervan uit dat als er een melding wordt gedaan, dat we daarheen gaan, en dat we het dan oplossen.’ Gelden daarbij prioriteiten? ‘In principe zijn alle meldingen gelijk, tenzij het spoed heeft. Dus als het echt naar binnen giet van de regen dan zorgen we er zo snel mogelijk voor dat er wat gebeurt. We zien echt wel wanneer er acuut gevaar is. Bij een melding moet daarvan een inschatting worden gemaakt. De informatie die een student geeft bij een intake is daarom belangrijk.’ Schimmel wordt niet gezien als spoed binnen duwo, aldus Cramer. ‘Na een melding komen we binnen een paar dagen, niet binnen een dag. Maar waar het om gaat is dat studenten natuurlijk gezond kunnen wonen. Toch zien we dat ook in onze panden schimmel optreedt. Daarom sluiten we ook aan bij het plan voor de schimmelaanpak in Leiden. Wij willen van andere coöperaties leren.’

Gratis openbaar vervoer, goedkoper sporten of betere kantines? Het is weer tijd voor de universiteitsraadsverkiezingen. Mare vroeg de lijsttrekkers van de (vijf) studenten- en (drie) personeelspartijen: wat heb je bereikt en wat wil je nog?

FOTO'S MARC DE HAAN

Stem op ons, want dan...

PERONEEL

‘Inschrijven tentamen makkelijker gemaakt’

Sigrid Zuiderduin is secretaris examencommissie en lijsttrekker van personeelspartij Universitair Belang.

‘Studenten moesten voorheen hun tentameninschrijving dubbel bevestigen. Onze partij vond dat omslachtig. Studenten dachten dat ze zich hadden ingeschreven, maar mochten uiteindelijk niet deelnemen aan tentamens omdat ze hun deelname niet hadden bevestigd. Het is met onze invloed gelukt om die bevestigingsplicht te schrappen. Ik zie bij mijn werk bij de examencommissie nu veel minder klachten daarover binnenkomen.’

‘Voor komend jaar willen we dat de vervanging van SAP, het systeem voor financiën en personeelsbeleid, in goede banen wordt geleid. Het project kost 10 miljoen euro, en heeft gevolgen voor veel medewerkers. We willen dat de vervanging leidt tot minder bureaucratie en daardoor ook een lagere werkdruk. Tegelijkertijd willen we voorkomen dat het project meer geld gaat kosten dan gepland. We hebben in de partij twee IT-experts, hun kennis en vaardigheden kunnen we zeker gebruiken.’

‘Functiecontracten voor PhD’s van de baan’

Tahmina Fariaby is promovendus bij LACDR en lijsttrekker van personeelspartij PhDoc.

‘Een van onze grootste prestaties is dat functiecontracten nu niet meer gelden voor PhD’s. Zo’n contract houdt onder meer in dat je geen vakantiedagen meer hoeft aan te vragen door middel van bureaucratisch gedoe, maar het gewoon aan je supervisor kan vragen. Dat klinkt voordelig, maar het zorgde er – vanwege de afhankelijkheidsrelatie – juist voor dat promovendi een hoge drempel ervoeren om vrij te nemen omdat ze daarvoor langs hun baas moesten. Zij liepen daardoor het risico zich over de kop te werken.’

‘Wij vinden het belangrijk om de vergoeding voor het openbaar vervoer van en naar werk te verhogen. Niet alleen in het kader van duurzaamheid, maar ook omdat niet iedereen die dat wil vlak bij de universiteit kan wonen. Nu is de vergoeding nog 45 euro per maand, dat moet echt beter. We willen in ieder geval dat 75 procent van de reiskosten wordt vergoed, net als bij de Radboud Universiteit. In 2026 willen we dat het volledig wordt vergoed.’

‘Hoge werkdruk aangepakt’

Mark Dechesne is universitair hoofddocent psychologie en lijsttrekker van personeelspartij Leidse Academische Gemeenschap (LAG).

‘Het meest in het oog springende resultaat is een betere aanpak van de hoge werkdruk. LAG besloot niet in te stemmen met de begroting zolang het college niet veel meer deed om de werkdruk aan te pakken. Onder die druk is er een werkdrukverlichtingsfonds gekomen. De raad krijgt ook meer invloed op de financiële plannen van het college en er kwam een ander model om werkdruk aan te pakken: redelijke taakisen, meer autonomie en betere ondersteuning van medewerkers. ‘Wat we het komend jaar bovenal willen, is de invloed van de academische gemeenschap op de besluitvorming van het college vergroten. De democratie moet verbeteren. LAG gaat nadrukkelijker contact leggen met faculteitsraden en instuutsraden versterken. We willen medewerkers en studenten er meer bewust van maken dat ze via LAG echt iets te zeggen hebben over thema’s als duurzaamheid, sociale veiligheid, bureaucratie, werkdruk en het gebruik van AI.’

STUDENTEN

‘Bedrag voor bestuursjaar moet omhoog’

Bas Knapp is student staats- en bestuursrecht en lijsttrekker van de Liberale Studentenpartij (LSP).

‘Waar ik trots op ben is het initiatief van de Regeling Financiële Ondersteuning Studenten (RFOS). Deze regeling is herzien, waardoor er meer studenten aanspraak kunnen maken op extra financiële steun vanuit de universiteit voor bijvoorbeeld een bestuursjaar. Bovendien kan er met de nieuwe regeling makkelijker een beroep op worden gedaan. ‘Maar het kan nog beter. Nu krijgen studenten een bedrag dat bij lange na niet kostendekkend is. Wij willen bereiken dat aanmelden nog gestroomlijnder gaat en het bedrag anderhalve keer wordt verhoogd. Leiden moet hier prioriteit aan geven en koploper worden. Nu zijn we slechts een middenmoter. Wij geloven dat een studententijd meer is dan alleen studeren.’

‘We willen sport betaalbaar houden’

Femke Spaargaren is student biofarmaceutische wetenschappen en lijsttrekker van Partij voor biomedische studenten (PBMS).

‘Het inschrijven voor de tentamens en vakken was best wel ingewikkeld, met strenge regels. Na veel overleg hebben we dat uiteindelijk vereenvoudigd. We hebben de herbevestiging van de tentamens laten verdwijnen. ‘Bij de laatste overlegvergadering hebben we de discussie geopend over het Universitair Sportcentrum en de betaalbaarheid ervan en hoe we de subtopsporters binnen onze universiteit kunnen ondersteunen. Maar we willen ook dat de kantines betaalbaarder worden, dat ze ruimere openingstijden hanteren en een ruimer aanbod krijgen. Hier zijn we al mee begonnen en zullen we ons ook komend jaar hard voor maken.’

‘Betere integratie van internationals’

Albert Taal is student bestuurskunde en lijsttrekker van Lijst Vooruitstrevende Studenten (LVS).

‘Wij hadden verreweg de grootste invloed op de inclusie van internationale studenten, bijvoorbeeld door middel van de grote hoeveelheid aan faculteitsraden waar we afgelopen jaar in hebben gezeten. Ik denk dat dat de integratie tussen internationale en Nederlandse studenten heel erg heeft bevorderd. ‘We willen dat de openingstijden van de faculteitskantines worden verruimd en dat de verschillen tussen de tijden worden verkleind. Ook willen we dat de producten beter betaalbaar worden. Dit zijn vaak belangrijke plekken waar studenten elkaar ontmoeten om een bakje te doen of een koekje te halen. Ik denk dat dat een haalbaar doel is, want het is gewoon een kwestie van contact opnemen met het UfB en daar betere afspraken mee maken.’

‘Meer aandacht voor studentenwelzijn’

Friso Croon Boucher is student internationale politiek en lijsttrekker van Ondernemende Studenten (ONS).

‘Een van de belangrijkste zaken die we voor elkaar hebben gekregen is dat de universiteit meer aandacht besteedt aan studentenwelzijn. ‘Verder willen we dat studenten veel meer ruimte krijgen om dingen te ondernemen buiten de studie om. We willen hen bijvoorbeeld tegemoetkomen in het nemen van bestuursjaren door minder druk op de studie te leggen. Dat kan door de toelage te verhogen en door de eis om gemiddeld een zeven te staan voor een master te verlagen. Je moet daarnaast makkelijker bij een master kunnen worden toegelaten als je al een aansluitende bachelor hebt afgerond.’

‘Meteen stoppen met Lu-cardcontroles’

Sami Kaldoun Katkhouda is student security studies en lijsttrekker van DSP-SC. **Ebrar Kaya** is student Midden-Oostenstudies en staat op plek 2 op de lijst.

Katkhouda (DSP): ‘We hebben belangrijke vraagstukken op de agenda gehouden, zoals het verbreken van de banden met de fossiele industrie. Die discussie wordt nu op het hoogste niveau gevoerd, wat een paar jaar geleden ondenkbaar was. We hebben onze positie gebruikt om druk uit te oefenen, en zo het discours veranderd.’

Kaya (SC): ‘Uiteindelijk willen we dat de universiteit zichzelf als deel van de maatschappij ziet en niet als onderdeel van een academische bubbel. We moeten af van het idee van een apolitieke universiteit, zonder impact op de bredere maatschappij. Je weet nooit hoe snel dit idee kan veranderen, of wat haalbaar is in een enkel jaar. Daarom moeten we druk blijven uitoefenen, zowel vanuit de universiteitsraad als daarbuiten. Maar een cruciaal actiepunt voor aankomend jaar is het terugdraaien van de beveiligingsmaatregelen van de universiteitsgebouwen. Dat betekent geen Lu-card controles meer.’

Dubbel duivels dilemma

De een schreef een boek over de Joodse Raad, de ander het script voor de gelijknamige dramaserie. Tot die tijd hadden de Leidse historicus Bart van der Boom en scenarioschrijver Roos Ouwehand elkaar nooit ontmoet. Nu wonen ze samen. ‘Historici proberen net als schrijvers een plausibel verhaal rond te krijgen.’

DOOR LISA BOSHUIZEN

Waren het verraders die ‘willens en wetens’ meewerkten aan de genocide op hun eigen volk? Of waren het weldoeners die hun best deden om ‘erger te voorkomen’? De Joodse Raad werd in 1941 door de Duitsers in het leven geroepen en zou dienen als schakel tussen de Joodse gemeenschap en de Duitse bezetter. Tot lang na de oorlog werd vastgehouden aan het beeld van een collaborerend orgaan dat verantwoordelijk zou zijn voor de deportatie van de Nederlandse Joden (zie kader). ‘Blijkbaar is er een somber en zwartgallig beeld van de Joodse Raad dat ingeburgerd is geraakt: dat het mensen zijn die hun eigen hachje redden door anderen te verraden’, vertelt historicus Bart van der Boom. Hij bracht met zijn boek *De politiek van het kleinste kwaad* (2022) een genuanceerder beeld over de Joodse Raad naar de academische wereld, waarin hij betoogt dat ‘zij niet wisten wat wij weten’. De dramaserie *De Joodse Raad* die vorige maand uitkwam, waarvan Roos Ouwehand één van de scenarioschrijvers is, tracht hetzelfde te doen voor een breder publiek. En met succes: de vijfdelige serie is lovend ontvangen door recensenten die schreven over ‘de kracht van de dramaserie waarin gruwelijke dilemma’s zo overtuigend invoelbaar worden gemaakt’ (*de Volkskrant*) en tegelijkertijd ‘levendig en menselijk blijft’ (*NRC*). De serie wordt ook geprezen vanwege de historische accuraatheid. *De Joodse Raad* vertelt het verhaal van de contrasterende relatie tussen één van de voorzitters David Cohen (gespeeld door Pierre Bokma) en zijn dochter Virrie (Claire Bender). Door haar verzetswerk wordt Virrie neergezet als de heroïsche tegenpool van Cohen die uiteindelijk voor dezelfde duivelse dilemma’s komt te staan als haar vader: hij moet

kiezen wie er ‘onmisbaar’ is en een vrijstelling krijgt van transport, zij beslist welke Joodse kinderen uit de opvang - waar ze directrice is - mogen onderduiken (zie kader). De serie gaat enerzijds over de historie van de Joodse Raad en wat zich daar heeft afgespeeld. Anderzijds gaat het over een Joodse familie in oorlogstijd waarin iedereen op zijn eigen manier om probeert te gaan met de situatie. De serie komt voort uit een initiatief van Hans Knoop, die in 1983 een boek schreef waarin hij de Joodse Raad streng veroordeelde. ‘Dat was eigenlijk het startpunt’, vertelt Ouwehand. Toch laat de serie een wezenlijk ander beeld zien. ‘Ik had geen interesse om een serie te schrijven vol veroordeling en verwijt, dat leek mij buitengewoon oninteressant. Ik heb geprobeerd iets te maken waardoor mensen zich gaan verplaatsen in die tijd.’ Van der Boom: ‘Ik heb het idee dat de kijker nu fundamenteel beter snapt wat het dilemma van die mensen was en dat zij eigenlijk gewoon niet zo goed wisten wat de juiste koers was.’ Op het moment dat Ouwehand erachter kwam dat Van der Boom een boek schreef over hetzelfde onderwerp, had zij haar script al zo goed als af. ‘Ik had er ontzettend de pest over in, want ik had dat boek natuurlijk willen lezen. Daar had ik veel aan kunnen hebben.’ Meteen ontstond er een interessante discussie over hun expertises: de historicus die op zoek gaat naar de waarheid en de schrijfster die hier een pakkende dramaserie van moest maken. ‘In de eerste vijf minuten dat wij elkaar ontmoetten vroeg Bart aan mij: wat is nu je grootste probleem?’ vertelt Ouwehand. ‘Dat was de beeldvorming over David Cohen. Hij zou op een gegeven moment hebben bedacht: “Ik moet nu gaan organiseren welke Joden er als eerst naar de doods kampen moeten worden vervoerd.”

Still uit de serie De Joodse Raad, met Pierre Bokma als David Cohen

‘Natuurlijk
gebeuren er
dingen die wij
niet kunnen
weten, anders
heb je geen serie’

Scenario-technisch klopt dat gewoon niet. Dan had ik Cohen gelijk al moeten neerzetten als een onberekenbare gek.’ ‘Als historici doen wij eigenlijk niets anders’, reflecteert Van der Boom. ‘Ook wij proberen uiteindelijk gewoon een verhaal rond te krijgen, waarbij de lezer denkt: dat is best plausibel. Dat is niet heel anders dan wanneer Roos denkt: als die personages in het begin zo zijn, kunnen ze zich niet vervolgens heel anders gaan gedragen.’ Ouwehand: ‘Aan de ene kant willen mensen graag dat het echt is gebeurd, dat is deels ook de kracht van de serie. Tegelijkertijd: om het een mooi drama te maken, moet je het gaan vereenvoudigen.’ Van der Boom: ‘Ik kijk met enorme bewondering naar Roos, hoe zij er een verhaal van maakt. Dat kan ik niet.’ Hij beschrijft de scène waarin Cohen na de oorlog wordt ondervraagd op verdenking van collaboratie. In een donkere verhoorkamer wordt hij op een gegeven moment dusdanig woedend dat hij tegen een inspecteur begint te schreeuwen: ‘Wat wilt u nu eigenlijk beweren? Dat ik de Joden willens en wetens de dood in heb gestuurd? U mag mij aanspreken op mijn keuzes, maar wat u niet mag doen, is mij de schuld van de moord op honderdduizend Joden in de schoenen schuiven, dat mag u niet!’ ‘Dat is een ontzettend goede scène’, vindt Van der Boom. ‘Roos kan mensen gelijk in hun emotie raken. Na vijf afleveringen snapt de kijker dat het idioot is om te denken dat deze man hier bewust op zou hebben aangestuurd.’ Hoewel de pers veelal lovend is, klaagde de (eveneens Leidse) historicus Johannes Houwink ten Cate in het *Historisch Nieuwsblad* dat ‘De Joodse Raad toch weer de zondebok wordt waarop het falen van de niet-

Wat was de Joodse Raad?

In 1941, na de Februaristaking waarbij de Nederlandse bevolking in verzet kwam tegen uitsluiting van Joden, werd door de Duitse senator Hans Böhmker de Joodse Raad van Amsterdam (in het stuk verder enkel de Joodse Raad genoemd) in het leven geroepen. Deze zou dienen als schakel tussen de Joodse gemeenschap en de Duitse bezetter. Abraham Asscher kreeg als vooraanstaand lid van de Joodse gemeenschap de opdracht om deze samen te stellen. Hij benaderde David Cohen en samen namen zij het voorzitterschap op zich. De leiders van de Joodse Raad waren onder andere verantwoordelijk voor het contact met de Duitse bezetter, de distributie van de Jodensterren en ondersteunde in de organisatie rondom de transporten. Zij werden na de oorlog bekritiseerd voor hun optreden en gezien als collaborateurs die hun eigen volk hadden verraden. Voormalig voorzitters Abraham Asscher en David Cohen moesten zich vertonen voor de ereraad. Virrie, de dochter van David Cohen, was actief in het verzet en werkte bij de crèche tegenover de Hollandse Schouwburg. In de Hollandsche Schouwburg werden de mensen verzameld die opgeroepen waren voor transport. Virrie begon als kinderverzorgster en nam later de rol aan van directrice, na de deportatie van voormalig directrice Henriëtte Pimentel. In de crèche heeft Virrie honderden kinderen helpen onderduiken.

Nieuwe serie in de maak: De Terugkeer

De Joodse Raad heeft twee nieuwe liefdes gebracht in het leven van Ouwehand: Van der Boom, met wie zij nu samenwoont in Leiden, en een liefde voor geschiedenis. ‘Ik ben al bezig met een serie over het jaar na de oorlog. Het moet vooral gaan over mensen die op dat moment niet in Nederland zijn en terug willen komen.’ De nieuwe serie met de werktitel *De Terugkeer* zal gaan over tien verschillende fictieve personages die allemaal een ander verhaal over de wederopbouw en het leven na de oorlog in Nederland vertellen. Het is een project waar de expertises van Ouwehand en Van der Boom samenkomen. ‘Het is bijna wel een soort keukentafelgesprek. Van dit nieuwe project is Bart ook officieel de researcher, heel chic. Hij zegt vaak dat hij niks doet, maar dat is niet waar. Hij zegt altijd dingen waar ik heel veel aan heb.’ Door het prijskaartje dat hangt aan de productie van historische drama’s kan het alleen nog wel even duren voordat *De Terugkeer* ook echt op televisie is te zien.

Joodse Nederlanders wordt afgewenteld’. Eén van de kritiekpunten is een ‘smakeloze scène’ waarbij Cohen twintig jokerkaarten in zijn hand krijgt gedrukt en deze vervolgens moet uitdelen. Vlak daarvoor is hem verteld dat de *sperren*, de vrijstellingen van transport die mensen hadden gekregen, niet meer golden. De schamele twintig joker-kaarten waren de ‘nieuwe’ vrijstellingen. Opnieuw stond Cohen voor het dilemma gesteld waarmee hij gedurende zijn hele carrière bij de Joodse Raad werd geconfronteerd: wie is er onmisbaar? Volgens Houwink ten Cate zou hier geen bewijsmateriaal voor zijn. Van der Boom reageert in hetzelfde blad: ‘Die scène heeft echt plaatsgevonden. Alleen de speelkaarten zijn dichtertelijke vrijheid.’ Ouwehand: ‘Ik heb er jokers van gemaakt, maar het waren in werkelijkheid briefjes. Maar zo’n scène zou ik nooit verzinnen. Dat zou ik niet eens kunnen. Zo’n goede schrijver ben ik nou ook weer niet.’ ‘Om het geheel als tv-drama beter te laten werken, heb ik meer kleine zaken aangepast, in het verhaal en in de tijldlijn. Af en toe moet je er dingen bij verzinnen, bepaald gedrag bijvoorbeeld. Daar hebben Bart en ik wel om gelachen.’ Ze noemt de scène waarin een vergadering ontspoorde in een schreeuwpartij. ‘Bart gaf gelijk commentaar: “Ik denk niet dat leden van de Joodse Raad tegen elkaar schreeuwden.” Twee maanden later kwam hij erop terug en zei dat het eigenlijk best wel zou hebben gekund.’ Van der Boom: ‘Er staan natuurlijk allemaal dingen in het script die wij helemaal niet kunnen weten. Hoe mensen tegen elkaar praten of wat er in privékringen wordt gezegd bijvoorbeeld. Dat is dan allemaal verzonnen. Dat kan ook niet anders, anders heb je geen serie.’

Het was afzien

John J. Staats (93) maakte 65 jaar geleden deel uit van een ontdekkingsstocht naar het Sterrengebergte in Nieuw-Guinea. Er werd een vlinder naar hem vernoemd, en nu is er een expositie in Naturalis over de expeditie. 'Ik dacht, kan me niks schelen. Ik ga mee.'

DOOR **SJORS SCHAAP**
FOTO **SIMONE BOTH**

Het was het laatste stukje *terra incognita* – alleen 'het witte hart van Nieuw-Guinea' moest op de landkaart nog kleur krijgen. Maar in het echt was het Sterrengebergte, op de grens tussen toenmalig Nederlands- en Australisch-Nieuw-Guinea natuurlijk allesbehalve wit.

Integendeel: de onderzoekers van de laatste grootschalige, Nederlandse expeditie naar onbekend gebied troffen in 1959 een kleurrijk, bevolkt landschap. Het was gevuld met onbekende flora en fauna, en getekend door diepe dalen en extreme hoogtes.

'Dit landschap, dat beneden ons wegschoof, was van een beangstigende schoonheid', zo beschreef onderzoeker John J. Staats zijn eerste indrukken in *De Leidse Courant* over de 'hoge bergen met diepe, steile dalen; kloven en woest stromende, zich sterk kronkelende rivieren'.

'En eerlijk gezegd, de moed zonk mij wel wat in de schoenen, toen ik vanuit mijn gerieflijke stoel naar buiten keek.'

Staats zou in de zes maanden die volgden leven tussen verwondering, ontberingen, hoopvolle verwachting ('ik heb nog met een zeeffe bij de rivier gestaan om te kijken of er goud was') en onzekerheid ('halverwege bleek het geld op te zijn'). Maar de expeditieleiden, ondersteund door tientallen mariniers – er werd voor koppensnellers gevreesd – en nog meer Papoea's, waren succesvol.

De Sterrengebergte-expeditie bewijst tot op heden haar wetenschappelijke waarde. Er worden nog altijd nieuwe diersoorten ontdekt in de collectie die Staats verzamelde. Twee jaar geleden vernoemde Rob de Vos, collectiebeheerder bij Naturalis, zelfs een nachtvlinder naar John Staats: de *Blavipelosta staatsi*. Ter ere van het 65e jubileum van de ontdekkingsstocht richtte diezelfde De Vos een kleine tentoonstelling in, die nu in Naturalis te bezichtigen is. Daar is niet alles te zien: in tegenstelling tot Staats' boekenkast, valt er geen enkele peniskoker te bewonderen, ook niet op foto's, terwijl die wel door grofweg de helft van de Papoea's werd gedragen. Thuis in Oegstgeest praat een van de laatste nog levende expeditieleiden liever niet over dergelijke moderne gevoeligheden, roofkunst of de vrijheidssrijd van West-Guinea. 'Want over sommige dingen moet je niet willen schrijven.'

Hij wil, als oud-werknemer van het Leidse Museum van Natuurlijke Historie, de goede contacten van Naturalis en de Indonesische overheid absoluut niet onder druk zetten. Hij snapt het nut van goede werkrelaties en heeft er ook zijn deelname aan de Sterrengebergte-expeditie aan te danken: de onderdirecteur van het museum vroeg destijds of hij meeging. 'Ik moest er maar goed over nadenken, want het werd bepaald geen vakantietocht. Het werd afzien. Maar toen ik het kantoor uitliep, maakte ik meteen rechtsomkeert. Ik dacht, kan me niks schelen. Ik ga mee.'

Staats (93), destijds 28, was de jongste van negentien onderzoekers. Tussen de antropologen, geografen, zoölogen, botanisten en taalkundigen verzamelde hij dieren. Er was ook een cartograaf – de grens van het Nederlandse deel moest namelijk nog worden vastgesteld. Dat was vanwege de nagenoeg voortdurende regen geen sinecure, herinnert hij zich. 'Het heeft weken geduurd om grenspalen te zetten waar, denk ik, na ons niemand is geweest. Om de plaats zorgvuldig te bepalen moesten ze namelijk drie heldere nachten hebben.'

De regen was een constante factor van ongemak. 'Het goede pad ging over in een zachte brei, waar je tot je enkels in wegzakte', schreef hij na zijn eerste verkenningstocht. 'Later gaf ik het op. Je bleef toch niet droog.'

Hij denkt er nog vaak aan te rug, zegt hij. 'Ik ging elke avond met natte kleren de slaapzak in', zegt hij over de beklimming van de 4.170 meter hoge berg Antares. 'Anders moest je 's ochtends elke keer weer die koude, natte kleren aantrekken. Want je kreeg het toch niet droog, het was altijd nat. En zo was je in ieder geval meteen klaar.'

Dat het door de barre omstandigheden en afzondering niet altijd even gezellig was, verzwijgt hij liever, ook als zijn vrouw An hem probeert aan te moedigen: 'Daar moet je over vertellen, John. Dat Brongersma toen zei: "Staats, je bent een onaangenaam mens met compenserende eigenschappen. Maar die worden steeds minder."'

De onderzoekers moest veel lopen en sjouwen, zeker nadat de helikopters en amfibische vliegtuigen onbetrouwbaar bleken. 'Die vliegtuigen hadden ze kunnen kopen voor een heel scherpe prijs. Dat was één open ruimte, ook zonder raampjes. We zaten erin op kistjes en dat soort rommel. Toen deed één van de vliegers het raampje van de cockpit open, en vroeg: "Waar is de houten Kees?" En dat bleek een tenthamer van hout te zijn die gebruikt werd om op het dashboard te kunnen klappen als die klokjes vastzaten.'

De helikopters waren niet veel behulpzamer. Boven de 2.000 meter konden ze maar veertig kilo vracht tillen, terwijl het basiskamp zich in een vallei op 1.200 meter hoogte bevond. Ook daarvan crashte er één – 'en die vlieger moest toen, met hele leuke schoentjes aan, jackie, sjaltje om zijn nek, lopend door het bos naar het basiskamp. Ik weet niet eens of hij een korte broek aan had.'

Maar het was niet allemaal kommer en kwel. Glunderend: 'We hadden ook een geoloog die werkte bij Shell. Die heeft nog een dropping van cognac – Courvoisier – geregeld, betaald door Shell.'

Wat ook hielp, was de medewerking van de inheemse bevolking: het bleken allerminst de kannibalistische koppensnellers waarvoor het Korps Mariniers was ingevlogen, maar juist geïnteresseerde, vriendelijke mensen – al laat hij ook een foto zien van een man (zittend op een helikopter) over wie werd gefluisterd dat hij nog mensenvlees had gegeten. 'Van heinde en verre kwamen ze ook uit het bergland om ons te bekijken. Mijn waarheid is ook losgemaakt, met een beetje spuug wreven ze over mijn huid om te kijken of het afgaf. Of ze knipten een pluk haar af, en dat namen ze dan mee om thuis te laten zien.'

Ze hielpen bij de aanleg van het vliegveldje, het opzetten van het basiskamp en de verschillende wetenschappelijke activiteiten. Hun loon: twee pakjes lucifers per dag, en eens in de 27 dagen een ijzeren bijl. Dat lijkt misschien niet veel, aldus Staats, maar het was wel degelijk bijzonder waardevol. 'Want vuur maken, dat deed men door twee takjes tegen elkaar te rollen. En als je dan een vuurtje had, dan moest er altijd één iemand blijven om het aan te houden. Dus die lucifers waren een groot gemak.'

Om die in het regenachtige klimaat droog te houden kregen ze ook boterhamzakjes. En de gebruikte blikjes waren, vanwege het gebrek aan vaatwerk erg populair. 'Ook van onze rijst werd genoten: er was er één, Oktop, die at wel een kilo per dag.'

Het bezoek zette de plaatselijke economie op zijn kop. 'Dat hebben we ons toen niet voldoende gerealiseerd. Het bestuur heeft na ons vertrek bovendien toch wel moeite gehad ervoor te zorgen dat de gemeenschap weer een beetje ging functioneren.' De akkers waren namelijk onbewerkt gebleven toen de Nederlanders daar op expeditie waren, en de bestuursambtenaars kregen de Papoea's maar met moeite weer aan de (toch al schrale) landbouw.

Of het voor de mensen daar misschien niet helemaal helder was dat het bezoek tijdelijk was? Staats: 'Ja, dat kan zeker.'

De grote culturele verschillen bleken ook toen het justitiële apparaat op de Papoea's werd losgelaten. 'Het bleek dat er gestolen was 's nachts. Meel was weg, rijst, een hoop bijlen. En de bestuursambtenaars die daar was die zei: "Ik weet wel waar het is."'

Dus die ging met een paar agenten naar de *kampong*. En inderdaad: daar vond hij alles. Toen hij erop wees dat het gestolen was, antwoordden de Papoea's kon het best zijn dat hun voorouders die spullen – die door helikopters gedropt waren – uit de hemel hadden laten vallen, en dat wij alles inpijken. 'Afinj: één persoon kreeg straf en moest twee dagen zitten. Maar hij vond het daar wel prima. Hij bleef 's nachts lekker slapen en kreeg lekker te eten. Maar toen de straf voorbij was, wilde hij niet meer weg. Hij vond het zo gezellig en hij vond het eten zo lekker. Hij is toen nog enige dagen gebleven, en met enige aandrang toen toch maar weggestuurd.'

Na de expeditie zijn er nog verschillende reünies geweest, ook met de mariniers – ze hebben zelfs nog medailles gekregen. 'Ik zou eigenlijk niet eens weten waar die is.'

Andere erkenning vindt hij belangrijker, zoals de naar hem vernoemde vlindersoort die hij op drie-duizend meter hoogte wist te vangen.

Zijn vrouw An: 'Dat heb je altijd gezegd, John, nog voordat er sprake was van tentoonstellingen en dergelijke: er komt ooit wel iemand, na zoveel jaar, die de belangstelling en de gelegenheid heeft te ontdekken wat voor bijzondere dingen jullie allemaal meegebracht hebben.'

'Ik ging elke avond met natte kleren de slaapzak in'

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leiden-univ.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van €4.500 te boven gaan

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord, basisonderwijs**, 10 leerlingen. Taal en rekenen. **Leiden-Zuid**, *4 leerlingen basisonderwijs, groep 4, 5 en 6. Woordenschat, lezen. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Tolk Arabisch heeft ruimte voor het **geven van conversatie Arabisch aan studenten Arabisch van alle niveaus**. Het is vrijwillig. Aanmeldingen zijn welkom op lambert.sijbers@planet.nl of 071-5145304.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftientig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., Wateringweg 129. 2031 EG Haarlem, [+31 (0)23-5714745, info@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Mastodon @weekbladmare@mastodon.online
Bluesky @mareonline.nl
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Opname circa 5.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Marciëlle van der Kraan
m.w.s.van.der.kraan@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid
m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Else van der Steeg
e.h.van.der.steeg@mare.leidenuniv.nl
Elena van der Kloot (stagiair)
Sjors Schaap (stagiair)
Lisa Boshuizen (stagiair)

Medewerkers: Romy van den Akker | Emiel Beinema | Lente van den Berg | Remco Breuker | Josette Daemen | Lorenzo Gerritsen | Omar Ghaly | Olaf Leeuwis | Maia de Quay

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Silas.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Wateringweg 129, 2031 EG Haarlem
Telefoon 023 - 571 47 45 |
E-mail sales@bureauvanvliet.com
bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmann | Nour Eldin Emar | Rosanne Hertzberger | Zoë van Litsenburg | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

CULTUUR

De voorstelling *EENENTWINTIG*, die wordt gespeeld in echte studenten-kamers, toont de worsteling van de huidige generatie studenten. ‘Het idee dat iedereen alle kansen heeft, is heel verneukeratief.’

DOOR EMIEL BEINEMA
FOTO MARC DE HAAN

De clusterfuck die het studentenleven is

‘In een keer scrollen zie je vermoorde kinderen in Gaza én zie je bossen die gekapt worden én zie je... Dat heb je allemaal in twintig seconden te verstouwen terwijl je eigenlijk even wilt ontsnappen.’ Jongeren hebben het niet makkelijk, vindt Stijn Dijkema (31). Hij is regisseur van de voorstelling *EENENTWINTIG* van het PS Theater dat woensdag 17 tot en met zondag 21 april speelt in de Makerscentrale. *EENENTWINTIG* begint op een verrassingsfeestje voor Pascal, die maar niet op komt dagen. Van daaruit vertrekt het publiek in drie groepen naar studentenkamers, waar drie eenentwintigjarige ieder een scène spelen. Terwijl de bezoekers naar de volgende kamer lopen, luisteren ze een podcast die de onderwerpen uit de scène in een nationale context plaatst. Sterre van Woudenberg (23) speelt een van de studenten. Haar (naamloze) personage wil voldoen aan het perfecte plaatje, maar ook goed zijn voor de wereld. Dat levert spanning op, vertelt Van Woudenberg: ‘Je moet eigenlijk niet vliegen en je moet tweedehands kleren kopen. Dat geeft veel druk, zeker als je van zulke dingen bewust bent. Ze wil het heel graag goed doen, maar ze is ook gewoon eenentwintig en wil leven. Als iemand anders dat leuke truitje heeft, weet ze: eigenlijk moet ik het niet doen, ik heb het niet nodig, maar... Op die leeftijd ben je een beetje hypocriet, maar daar kun je ze niet voor blamen, dat gebeurt gewoon.’ Dat is voor eenentwintigers van nu anders dan voor hun ouders, denkt Jonathan Pilgram (26). Hij is een van de

bijna honderd bewoners van het voormalige Stadsbouwhuis, waar de voorstelling speelt. Hij ging, net als enkele huisgenoten, in op de uitnodiging van regisseur Dijkema om te komen praten over hun leven en zo inspiratie te bieden voor de voorstelling. Hij vermoedt dat sociale media een groot effect hebben. ‘Je ziet daar dat mensen altijd gelukkig zijn. Niemand plaatst een foto dat ‘ie aan het janken is, dat is geen toegestane emotie. Als je dus in een bootje zit met je vrienden, moet je altijd lachen alsof er een instagramfoto gemaakt wordt, want wie weet gebeurt dat wel.’ Van Woudenberg: ‘Dat zegt mijn moeder ook altijd. Zij wist van misschien vijf vrienden wat er zich in hun leven afspeelde omdat ze hen dagelijks sprak, maar nu zie je elke dag van vijfhonderd mensen wat ze aan het doen zijn.’ Dat geldt ook voor ellende, voegt Dijkema toe: ‘Ik kan me voorstellen dat de hoeveelheid ellende wereldwijd ongeveer gelijk is aan toen, maar nu zie je het meteen als er bijvoorbeeld een *school shooting* is in Utah. Ik denk dat je dat in de jaren ‘70 niet een half uur daarna al wist.’ Van Woudenberg: ‘Of zelfs live.’ Dat leidt volgens hen niet alleen tot een gevoel van onmacht, maar ook tot druk om gelukkig te zijn omdat we het hier beter hebben dan op veel andere plekken.’ Daarbij komt dat we anders over geluk zijn gaan praten, voegt Dijkema toe: ‘Shakespeare schreef over “*unfortunate ones*”: mensen die niet gezegend waren door het fortuin. Nu hebben we het over *losers*: jij bent niet succesvol. Die schijn dat iedereen alle kansen heeft, is

denk ik heel verneukeratief. Hoe kun jij het nou niet maken in een land waar alle kansen zijn? Dan ben jij gewoon een sukkel.’ Pilgram: ‘Wat debiel eigenlijk. We hebben vaak het idee dat we individueel verantwoordelijk zijn voor ons eigen geluk. Terwijl als nu de zon doorbreekt we allemaal net iets blijer zijn dan daarvoor. En dat is iets waar we helemaal geen invloed op hebben.’ Van Woudenberg is pas twee jaar ouder dan haar personage, maar ze herkent toch dingen van haar jongere zelf. ‘Dat je je laat leiden door anderen, en de druk van gelukkig zijn. Daar denk ik ook vaak over na: oké, ik zit nu verdrietig op de bank, alleen ik kan dat veranderen. Maar je wilt eigenlijk ook even verdrietig zijn. Die balans zie je in het stuk heel erg. Het ontploft een beetje en dat is lekker om te spelen.’ Niet alleen de acteurs staan dicht bij het onderwerp van de voorstelling, ook de locatie is levensecht. De scènes worden gespeeld in ingerichte kamers verspreid over het voormalige Stadsbouwhuis, midden tussen de antikraakwoningen waar ook veel studenten wonen. ‘Een voorstelling over studenten, in een studentenhuis. Beter kan het niet,’ vindt Van Woudenberg. ‘Je snapt veel sneller waar het echt over gaat, omdat je er middenin staat. Ook tijdens het maken is dat heel leuk. Ik loop vaak door de gangen en zie dan van alles. Laatst was er een stepwedstrijd en dan voel ik: mijn personage woont in zo’n huis.’ Dijkema: ‘In dit huis wonen negentig studenten: mbo’ers, hbo’ers, wo’ers, langstudeerders, spookstu-

deerders, alles zit erin. Aan het eind van de voorstelling zijn we weer terug op het feestje van Pascal. Daarbij hebben we ook de bewoners van het huis uitgenodigd – die lokken we met pizza en bier – om in gesprek te gaan met het publiek.’ Als alles volgens plan gaat, worden dat andere gesprekken dan normaal. ‘We hopen dat het niet meer is van “ja maar vroeger”. Het publiek heeft net de voorstelling gezien en kan dan in gesprek met een daadwerkelijk exemplaar.’ Dat is ook het doel van de voorstelling. Dijkema: ‘Ik wil iedereen die te maken heeft met deze generatie – werkgemers, beleidsmakers, docenten, ouders – de clusterfuck laten zien die het studentenleven is.’ Ook Van Woudenberg vindt vooral het publiek interessant dat zich niet in de studenten herkent: ‘De mensen die zeggen dat jongeren zich aanstellen.’ ‘Of “vroeger was het ook zo”, springt Pilgram bij. Van Woudenberg: ‘Ja, dat. Mijn huisgenoot was een keer bij *College Tour* en mocht Dilan (Yeşilgöz-Zegerius, minister van Justitie en Veiligheid, red.) een vraag stellen, over de pechgeneratie. Zij reageerde met: “Vroeger heb ik gewoon twaalf jaar gestudeerd en heb ik een grote schuld opgebouwd. Daar ben ik ook vanaf gekomen, dus het komt goed.” Het lijkt me leuk als ze komt kijken.’ Is ze uitgenodigd? Dijkema: ‘Bij dezen. Dilan, als je dit leest: kom kijken.’

PS|Theater, EENENTWINTIG. Makerscentrale, Lange-gracht 72 in Leiden. Woensdag 17 tot en met zondag 21 april, 20:00 uur. €15,00 inclusief hapje en drankje.

ACHTERGROND

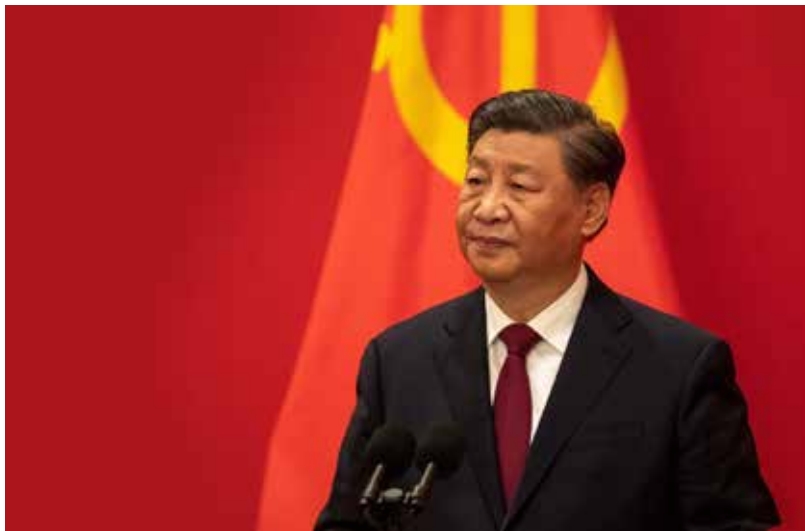
Mao had het rode boekje, Xi Jinping een rood appje

Xi Jinping, een wereldleider die steeds meer macht naar zich toekt, is nog lang niet uitgespeeld, zegt China-expert Steve Tsang. ‘Hij heeft alle discussies over opvolgers geëlimineerd.’

‘Xi Jinping heeft geen klein rood boekje zoals Mao Zedong had. Hij heeft een klein rood appje’, vertelt Steve Tsang, directeur van het China-instituut aan de SOAS-universiteit in Londen, en auteur van het boek *The Political Thought of Xi Jinping*. Tsang, die woensdag een lezing geeft, vergelijkt de huidige president van China met de grondlegger van de Volksrepubliek China. Het rode boekje van Mao was hét symbool van de Culturele Revolutie. In die tijd probeerde Mao, als voorzitter van de Communistische Partij, al zijn tegenstanders uit te schakelen, met veel bloedvergieten als gevolg. Nu heeft Xi Jinping een app geïnstalleerd die er sprekend op lijkt. Een vergelijking tussen deze twee leiders komt dus niet uit de lucht vallen: Xi doet het zelf namelijk ook, zegt Tsang. De president vindt dat hij slechts met één leider vergeleken mag worden, ‘en dat is Mao Zedong. Maar Xi wil geen Maoïstisch herstel. Hij ziet Mao niet als de grote figuur waarmee hij streeft vergelijkbaar te zijn. Hij wil iemand zijn die nog groter is dan Mao.’ ‘Het oude Maoïstische rode boekje moest je uit je hoofd leren en altijd bij je dragen’, vertelt Tsang. Maar de app genaamd *xuexiqiangguo*, oftewel ‘leer het land te versterken’ staat altijd op je telefoon. ‘Het is een app die je niet alleen helpt bij het leren, maar ook je leerproces bewaakt, zodat de grote leider weet hoe goed en hoe hard je hebt geleerd.’ Tijdens de pandemie werden er steeds nieuwe functies toegevoegd. ‘In de lockdown kon je met de app toegang krijgen tot een gezondheidscode waarmee je je in steden en daarbuiten kon verplaatsen. Je kreeg dus een stimulans of zelfs een noodzaak om de app te gebruiken en Xi’s gedachtegoed te leren.’ Het is een van de vele voorbeelden van hoe Xi zijn macht behoudt als hoogste leider. ‘Dat is geen enkele andere Chinese leider zo goed gelukt, althans niet sinds Mao Zedong. Hij heeft alle discussies over opvolgers geëlimineerd.’ Bovendien wil hij de partij ‘vernieuwen’. ‘Dat betekent in feite dat de partij luistert, strak georganiseerd is en gecontroleerd wordt door topleiderschap. En door de Communistische Partij effectief en strak te controleren, is de partij hét instrument om China in elk geografisch gebied en op elk terrein

van de samenleving te laten leiden.’ In de woorden van Xi, op het 19e partijcongres in 2017: “Het maakt niet uit of het noord, zuid, oost, west of het midden is. Het maakt niet uit of het een partij, staat, leger, samenleving of land is. Het maakt niet uit of het om een beschaafde, educatieve of andere levenswandel gaat. De partij leidt alles.” Tsang: ‘De president wil één land met één volk, waarbinnen iedereen dezelfde ideologie deelt, waar iedereen wordt geleid door deze ene Communistische Partij, die alle bevelen opvolgt van die ene leider: Xi Jinping.’ Toch ontbreekt er nog een laatste stap. ‘Hij heeft Taiwan nog niet ingenomen. Maar volgens Xi kan dit op een vredige manier. Taiwan moet zich overgeven. Zo niet, dan zal geweld worden gebruikt. Maar Taiwan zal zich alleen overgeven als Amerika hen niet langer wil beschermen. Maar als dat gebeurt, zal Amerika hun geloofwaardigheid als wereldmacht op het wereldtoneel verliezen.’ ‘Xi wil ook geen tweede Koude Oorlog’, zegt Tsang. ‘Hij heeft ook gezegd dat hij niet van plan is de Verenigde Staten als mondiale wereldmacht te vervangen. Ik geloof dat hij de waarheid sprak. Dat vereist namelijk allebei dat China de liberale internationale orde aanvaardt die sinds het einde van de Tweede Wereldoorlog geldt. Maar dat zal Xi nooit accepteren.’ Xi ziet deze liberale internationale orde namelijk als iets heel specifiek: ‘Voor hem is deze orde door het Westen, voor het Westen. Het zou fundamenteel gedreven zijn door kleine, rijke, elitaire, kapitalistische landen. Het Chinese buitenlandse beleid, onder Xi, is veel meer gericht op de samenwerking met het mondiale Zuiden.’ Vorig jaar ging Xi bijvoorbeeld naar de BRICS-top in Johannesburg (met Brazilië, Rusland, India, China en Zuid-Afrika). Maar hij ging niet naar de G20-top (met de twintig grootste economieën ter wereld) in Delhi. Dat laat zien dat Xi het mondiale zuiden erg belangrijk vindt. ‘Hij wil samenwerken met het mondiale zuiden, en door de landen die daarbij horen bewonderd worden, maar uiteindelijk ook door die landen gesteund worden. Zo hoeft China niet te concurreren met de Amerikanen.’ Geleidelijk aan komt de Chinese droom dan uit. ‘Een droom over een China dat modern, rijk, krachtig, innovatief, groen en leidend is in vrijwel alle belangrijke zaken.’

Steve Tsang spreekt woensdag 24 april op een avond van het LeidenAsiaCentre, de Balie, Amsterdam, 20.00 u, vanaf €15,50

‘Zeventig uur per week werken is (te) intens’

DOOR LORENZO GERRITSEN
FOTO MARC DE HAAN

Wat doet een consultant?

‘De laatste tijd wordt het vaak gebakken lucht genoemd. Maar als consultant geef je advies aan een bedrijf. Wij helpen met vraagstukken of geven advies om processen te verbeteren. Zij gaan dan met ons advies aan de slag. Bij De Kleine Consultant (DKC) onderscheiden we ons van de concurrenten door maatschappelijk betrokken te zijn. Een derde van onze projecten moet een stichting of een vereniging zijn: Lieve Mark, bijvoorbeeld, dat is een stichting die zich inzet voor de mentale gezondheid van jongeren. ‘Bij bestuurskunde hebben wij drie projectperiodes van tien weken. Elke

week werk je er ongeveer tien uur aan. Eerst doe je veel onderzoek met interviews en data-analyses. Je wordt een expert op het gebied. Aan het einde presenteer je oplossingen via een PowerPoint aan het bedrijf. Dat doen we allemaal vrijwillig.’

Je krijgt niet betaald?

‘Er zijn concurrenten waar je wel betaald krijgt. Bij DKC kom je in contact met studenten van andere verenigingen. Elke dinsdag is er na de vergadering een gratis borrel. Om de vijf weken hebben we ook een uitje, zoals een dagje naar de Efteling of een wijnproeverij. ‘Veel studenten doen het ook om te net-

werken. In ruil voor ons werk krijgen we begeleiding van grote kantoren, zoals McKinsey, BCG en Roland Berger. We krijgen geen uurloon, maar zo worden wij betaald.

‘Een normaal consultancykantoor doet dit soort werk voor een paar ton. Dan worden er drie consultants naar Dubai gevlogen voor een high-end advies. We willen projecten goedkoop houden. Het motto van DKC is: “Wij maken kleine consultants groot.” Als je aan het einde van je bachelor zit, heb je al een goede basis om advies te geven. Wij zijn studenten en maken soms fouten. Je bent hier vooral om te leren.’

En om je in de kijker te spelen van grote bedrijven?

‘DKC heeft een streng sollicitatieproces. Het is net alsof je bij een consultancykantoor wil binnenkomen. Naast een goed cv moet je ook in een paar uur een case behandelen voor twee interviewers. Daarna wordt ook gekeken naar je company fit: of je erbij past. ‘Alles is gericht op blijven leren. Er zijn drie functies binnen DKC: consultant, projectmanager en director. Dat laatste is meer een soort bestuur. Je probeert dan alles te regelen voor een nieuwe periode en bent het gezicht van DKC voor partners. Ik heb nu twee periodes consultancy gedaan. Door mijn andere baan heb ik al leidinggevende skills, dus ik wil director worden.’

Wil je later consultant worden?

‘Strategisch consultancy, wat DKC is, spreekt mij niet aan. De cultuur eromheen is intens. Het is geen negen tot vijf, maar een acht tot tien baan. Zeventig uur per week werken is niet gek in deze branche. Ik heb het puur gedaan voor de gezelligheid en om veel te leren over de sector. Ik ben niet lid van een vereniging en wilde graag meer omringd worden door studenten. DKC is een klein beetje een studentenvereniging.’

COLUMN | OMAR GHALY

Ik heb geen hulp nodig want ik weet alles zelf toch beter

Eerder schreef ik over verloren dagen en hoe makkelijk het is om al je verantwoordelijkheden voor je uit te schuiven. Koffietje hier, lunch daar en voor je het weet is de dag voorbij. Dat heeft wat stof doen opwaaien. Mijn baas vermeldde dat ze het had gelezen en hoewel ik mij probeerde te verontschuldigen door te zeggen dat het allemaal wat dik was aangezet, kreeg ik het gevoel dat ze zich toch wel zorgen begon te maken over haar werknemer. Ook ontdekte ik dat er een hele industrie is opgetuigd om luie mensen als ik te helpen. Op de tijdlijn van mijn LinkedIn verscheen de oprichtster van het scriptielokaal; de redactie van *Mare* kreeg een boek toegestuurd over omgaan met studieontwikkend gedrag.

Kortom, de wereld wilde mij met man en macht helpen. Ik moest alleen maar even de uitgestoken hand vastpakken. Een afspraak bij het scriptielokaal was snel gemaakt en het boek zag eruit alsof je het in één luie zaterdagmiddag kon weggelezen. Ik stond aan de vooravond van een nieuw leven. Gewapend met de juiste kennis en de goede mensen om mij heen zou ik eindelijk de koe bij de horens vatten en nooit meer een deadline hoeven missen. U voelt hem al aankomen. De praktijk bleek weerbarstiger te zijn dan het ideaal. Het boek over studieontwikkend gedrag heb ik nog niet opengeslagen; mijn online afspraak bij het scriptielokaal heb ik moeten afzeggen wegens drukte. Poging twee staat vooralsnog niet op de planning.

Uitgestoken handen sla ik het liefst weg, ik kan alles wel op eigen kracht. Ik heb geen hulp nodig want ik weet alles zelf toch beter. Desalniettemin zag ik mij wel geconfronteerd met een probleem en problemen moet je oplossen. De beste manier om dat te doen is ergens geld tegenaan gooien en dat heb ik dan ook maar meteen gedaan.

Ik gebruik sinds een paar weken een niet nader te noemen productiviteitsmanager die mij een slordige €50 per jaar kost. Wat het voordeel is van de premium versie ten opzichte van de gratis versie is mij nog steeds niet helemaal helder, maar die €50 afrekenen voelde heerlijk daadkrachtig. In het programmaatje voeg ik taken toe aan projecten. Ieder project heeft zijn eigen kleur en ook de prioritering van je taken gebeurt volgens een kleurenschema. Per dag zie ik precies wat ik moet doen. Een puntensysteem zorgt ervoor dat ik scherp word gehouden. Ieder weekend doe ik een *productivity review* en neem ik nog eens kritisch mijn week door. Waar liggen mijn *priorities*, *challenges* en *opportunities*. Niets ontglipt mijn alziend oog. Of mijn nieuwe systeem tot meer productiviteit leidt weet ik niet. Wel is het zo dat als ik nu stop met studeren om te lunchen, ik precies weet welke taken ik voor me uit aan het schuiven ben. Idealiter zou ik ze ook nog uitvoeren maar vooralsnog is het inzicht dát ik iets uitstel en een overzicht van welke verantwoordelijkheden ik naast me neerleg al pure winst.

Omar Ghalay studeert Egyptologie

‘De beste manier om problemen op te lossen is geld ertegenaan gooien’